

En ehtinyt opetella sanoja enkä valmistella puhetta. Pelastauduin hymyllä ja hyväntuulisuudella.

KIELITAITO KEHITTYY *puhumalla*

Pelko puhua vieraita kieliä voi nakertaa itseluottamusta ja jopa jarruttaa työssä etenemistä. Kielitaitoa voi treenata esimerkiksi työkavereiden kesken puhumalla kerran viikossa kahvitauolla vierasta kieltä.

VALMISTUKSEN SUUNNITTELIJA Katri Ojala oli työskennellyt vasta vähän aikaa UPM:n vaneritehtaan tuotannossa Joensuussa, kun tehtaalle tuli ulkomaalaisia myyntiedustajia. Ojalaa pyydettiin esittelemään tuotantoa vieraille englanniksi. Valmistautumiseen jäi aikaa vain puoli tuntia.

– Vanerituotannossa on paljon erikoissanastoa, jota en vielä tuolloin hallinnut. En ehtinyt opetella sanoja enkä valmistella puhetta. Pelastauduin hymyllä ja hyväntuulisuudella, hän kertoo.

Ojala sai jälkepäin paljon kehuja venäläisiltä ja keskieuropalaisilta vierailta. Hän oivalsi, että itsensä ymmärretyksi tekeminen ja itsevarma esiintyminen ovat tärkeämpiä kuin virheetön kieli.

Jyväskylän yliopiston englannin kielen professori **Anne Pitkänen-Huhta** on samoilla linjoilla. Hän muistuttaa, että emme puhu täydellistä suomeakaan. Puhekieli on erilaista kuin kirjoitettu kieli, eikä kieltä tarvitse puhua täydellisesti tullakseen ymmärretyksi.

Toisto kasvattaa rutiinia

Katri Ojala käyttää englantia joka päivä sähköposteissa sekä monta kertaa viikossa puhelimessa ja palavereissa. Siitä on tullut rutiinia. Aluksi sähköpostien kirjoittaminen teetti työtä, vaikka Ojala kokee kirjallisen kielitaitonsa olevan parempi kuin suullisen.

– Tarkistin hysteerisenä kielioppia ja käytin ahkerasti sanakirjaa, kunnes tajusin, että myös suurimmalle osalle vastaanottajista englanti on vieras kieli. Hienojen sanojen sijaan kannattaa satsata siihen, että tulee ymmärretyksi. Huomioin viestiä kirjoittaessani vastaanottajan kielitason.

Englannin käyttö työssä on vaikuttanut myös Ojalan tapaan viestiä suomeksi. Hän kirjoittaa aiempaa positiivisempia ja kohteliaampia sähköposteja sekä kyselee kuulumisia, mikä luo viestiin mukavaa tunnelmaa.

Kysy ja varmista

Aluksi Ojala ujosteli englanniksi puhumista, ja etenkin esitysten pitäminen jännitti. Ääni tärisi ja kädet hikoivat, mikä näkyi ulospäin. Hän on oppinut, että jännitys lievenee, kun valmistautuu hyvin ja myös muistaa sen, että kuulijat ovat hyväntahtoisia. Heillä ei ole tarvetta arvostella, vaan he pyrkivät ymmärtämään, mitä heille puhutaan.

Anne Pitkänen-Huhta neuvoo kirjoittamaan ylös aloitus- ja siirtymälauseita ja fraaseja sekä keskeisiä käsitteitä. Koko puheenkin voi kirjoittaa, mutta luettu teksti voi kuulostaa kankealta.

Keskusteluissa Ojala varmistaa, että kuulija ymmärtää, mitä hän tarkoittaa. Sanojen hakemista ei tarvitse nolostella. Voi pohtia esimerkiksi ääneen, miten asian ilmaisisi.

– Jos ei itse ymmärrä, mitä keskustelukumppani sanoo, se kannattaa myöntää ja pyytää häntä tarkentamaan sanomaansa. Monella on taipumus esittää ymmärtävänsä toista vain päästäkseen nopeammin pois epämuikavasta tilanteesta.

Katri Ojala opiskeli koulussa saksaa mutta ei ole käyttänyt sitä töissä, vaikka hän on jonkin verran yhteydessä saksalaiseen myyntikonttoriin. Saksan kielen kirjoittaminen ja puhuminen tuntuvat vaikealta.

– Mutta voisihan se olla seuraava kehitysaskel, hän toteaa.

Taidon puute voi nolottaa

Kielitaito kehittyy kieltä käyttämällä. Siksi kaikenlainen rupattelu vieraalla kielellä on suotavaa. Pitkänen-Huhta vinkkaa puhumaan vieraita kieliä työkavereiden kanssa esimerkiksi kahvitauolla. Työyhteisö voi sopia yhdessä, että perjantaisin tauolla puhutaan englantia.

– Jos vieraan kielen puhuminen jännittää, sitä on helpompi puhua turvallisessa ympäristössä. Kieltä voi

Valmistuksen suunnittelija Katri Ojala käyttää englantia joka päivä sähköpostissa sekä monta kertaa viikossa puhelimessa ja palavereissa.

treenata myös perheen tai ystävän kanssa. Sopia esimerkiksi yhteisestä ”kielilenkistä” kerran viikossa.

Pitkänen-Huhta muistuttaa, että työelämässä on yhä ihmisiä, jotka opiskelivat koulussa englannin sijaan saksaa. Jos nuoremmat työkaverit puhuvat sujuvasti ja jännittämättä englantia, oma osaamattomuus voi nolottaa ja sitä on vaikea myöntää.

– Kielitaidottomuus voi vaikuttaa työhyvinvointiin, jos siitä ei uskalla puhua ja se stressaa. Työyhteisössä kannattaa keskustella avoimesti siitä, miltä vieraiden kielten puhuminen tuntuu.

Kieli on iso osa identiteettiä ja omanarvontuntoa. Jos ihminen ei pysty ilmaisemaan itseään vieraalla kielellä samalla tavalla kuin omalla äidinkielellään, hänestä voi tuntua siltä, että koko hänen persoonallisuutensa on erilainen. Esimerkiksi vitsailu vieraalla kielellä voi olla vaikeaa, vaikka suomeksi se olisi tärkeä osa itseä.

Mokaamisen pelosta pois

Virheiden pelko jarruttaa vieraiden kielten käyttöä. Suomessa kielten opetuksessa keskityttiin pitkään oikeakielisyyteen ja kirjoitettuun kieleen, ei niinkään kielen puhumiseen. Nyt opetus on onneksi muuttunut. Puheessa tärkeintä on kielen soljuminen ja rytmi.

Kielitaitoa voi kehittää katsomalla vieraskielisiä ohjelmia ilman tekstitystä. Niistä voi poimia hyviä lausahduksia, sanarykelmiä ja fraaseja. Syntyperäisiä puhujia kannattaa kuunnella sillä korvalla, että heistä voi ottaa mallia. Rohkeus puhua ei kuitenkaan kartu lukemalla tai ohjelmia katsomalla – vaan puhumalla.

– Toistot ja rutiinit tuovat turvallisuuden tunnetta, mikä vähentää mokaamisen pelkoa ja madaltaa puhumisen kynnystä, Anne Pitkänen-Huhta sanoo.

Hän kertoo katselleensa äskettäin ilahtuneena uutislähetystä, jossa puolalainen rekkakuski kommentoi pitkiä rekkajonoja. Mies lateli sanoja peräkkäin ilman sen kummempaa rakennetta, mutta silti häntä oli helppo ymmärtää siinä tilanteessa. ●

Näin saat rohkeutta puhumiseen

1 HUOMIOI SISÄINEN PUHEESI. Tsemppaa itseäsi vahvistavilla ajatuksilla sen sijaan, että toistelet itsellesi, että ”en pysty tähän, olen huono”. Kun luotat itseesi, vieraan kielen puhuminen helpottuu.

2 HARJOITTELE. Vieraan kielen puhuminen ei ole tietoaan taitolaji. Sen paremmin lihasvoiman kasvattaminen, viulun soiton oppiminen kuin kielitaidon kehittäminenäkään eivät onnistu kirjoja lukemalla vaan treenaamalla.

3 PUHU ITSEKSESI. Jos et uskalla puhua muiden kanssa vierasta kieltä, puhu sitä itsellesi kotona vartti päivässä. Selosta ääneen, mitä teet ja mitä ajattelet, ikään kuin juontaisit televisio-ohjelmaa.

4 LUE ÄÄNEEN. Lukemalla ääneen vieraskielistä tekstiä sisäistät kielen rakenteet. Mitä enemmän luet, sitä paremmin kieli taipuu ja sanat alkavat virrata suustasi. Kielen puhuminen on kuin pianon soittamista. Ensin soitat nuottien mukaan, mutta mitä useammin toistat kappaletta, sitä varmemmin osaat sen ulkoa. Kielikorvasi kehittyä ääneen lukiessa ja opit tunnistamaan myös mahdolliset virheet.

5 TALTIOI PUHETTASII. Äänitit tai video itseäsi, kun puhut. Se tehostaa harjoittelua.

6 HYÖDYNNÄ VERKON OHJELMIA. Jos et tiedä, miten joku sana lausutaan, ota avuksi internetin ääntämisohjelmat.

7 OPETTELE RENTOUTUSTA. Kiinnitä huomiota kehosi sanattomiin viesteihin ja siihen, mitä ne sinulle kertovat. Jos jännittää tai olet stressaantunut, pyri tietoisesti rentouttamaan kehoasi ja hengitystäsi. Esimerkiksi seiso kaksi minuuttia itsevarmassa asennossa kuin sankari, jolloin stressihormoni kortisolien määrä vähenee ja voimahormoni testosteronin määrä kasvaa.

8 MUISTA KUUNNELLA. Huomaa, että small talk toimii kuin tenniksen peluu. Syötät pallon vastapelaajalle ja hän syöttää sen takaisin. Kysy jotain, kuuntele vastaus ja tartu siihen. Tämä on kuin leikkiä, jossa aloittaja sanoo jonkin sanan, toinen poimii se viimeisen kirjaimen ja jatkaa sillä alkavalla sanalla: taulu, uuni, ikkuna, aasi, intiaani. Small talk vaatii aktiivista kuuntelua.

9 KYSY, JOS ET YMMÄRRÄ. Jos sinun on vaikea ymmärtää toista, pyydä häntä puhumaan hitaammin tai toistamaan sanomansa. Voit hidastaa toista hienovaraisesti myös kysymyksillä.

Asiantuntijana englannin kielen opettaja **Jaana Sorvari** Oulun yliopistosta.